

Villa Ter Marse – huis met een verleden

Al heel wat jaartjes is de villa het domicilie van het Streekhistorisch Centrum in Stadskanaal. Dit heeft daarmee een van de meest karakteristieke panden van de plaats in gebruik. Bedoeld is de villa Ter Marse, fraai gelegen in de directe omgeving van de wassertoren bij de zogenaamde eerste afdraai. De villa werd in de jaren zeventig geschonken aan de gemeente Stadskanaal na het overlijden van mevrouw Maarsingh-Westerdijk, de laatste bewoonster van het huis. De gemeente wist aanvankelijk niet wat te doen met de villa met een verleden, maar vond er uiteindelijk toch een passende bestemming voor. Dat was ook de uitdrukkelijke wens van de bewoners, het echtpaar Maarsingh. 'Meneer en mevrouw Maarsingh, zoals ze in Stadskanaal bekend stonden.

Villa Ter Marse in Stadskanaal, gefotografeerd in 1988 voordat het pand werd gerestaureerd en betrokken door het Streekhistorisch Centrum.

© ARCHIEF NVHN

Zij waren mensen van aanzien in de Kanaalstreek, hoewel dat na de oorlog wat minder het geval was en het echtpaar (dat kinderloos bleef) tamelijk teruggetrokken leefde. In het maatschappelijk leven speelden ze ook niet langer de vooraanstaande rol van voor en tijdens de oorlog. Daar was een reden voor. Beiden waren prominente NSB-ers en volop actief binnen deze beweging. Kort na de Duitse inval werd Jb. Maarsingh (een telg uit een bekend verveners- en boerengeslacht uit het grensgebied Kanaalstreek-Westerwolde) tot gemachtigde van de leider benoemd voor de drie noordelijke provincies. Het is een uitvloeisel van het feit dat zijn invloed groot was en zijn houding die al voor de oorlog uitgesproken

nationaal-socialistisch was.

Toch ging (en gaat) Jb Maarsingh door voor een zeer sociaal voelend mens. Hij ergerde zich in de jaren dertig aan de sociale wantoestanden in zijn directe woonomgeving, was begaan met het lot van de arbeiders, die voor weinig geld veel arbeid moesten verrichten en tot regelmatige perioden van werkloosheid waren gedoemd. In zijn ogen was de falende democratie de oorzaak en hij besloot lid te worden van de NSB, samen overigens met zijn vrouw die 'de partij' een minstens zo warm hart toedroeg als hijzelf. Angst voor de komst van de communistische beer heeft daarbij eveneens een rol gespeeld, zoals in wel meer kringen in die dagen.

Ondanks het feit dat hij

'fout' was in de oorlog werd ook daarna in brede kringen met achting over 'meneer Maarsingh' gesproken. Gezegd moet worden dat hij zich nauwelijks op een negatieve manier als NSB-er heeft gemanifesteerd. Van de beruchte SD-er Alssema, die in de Kanaalstreek en Westerwolde een schrikbewind voerde, distantiëerde hij zich van direct, wel las hij natuurlijk Volk en Vaderland en was hij regelmatig prominent aanwezig op allerlei partijbijeenkomsten, in Groningen en het land. Ook had hij grote invloed bij de benoemingen van de NSB-burgemeesters in het Noorden.

Maar te vrezen hoefde niemand hem in de oorlog. Er kan na afloop ervan weinig meer tegen hem worden ingebracht

dan dat zijn overtuiging fout was en zijn rol aan het politieke front in Nederland destijds redelijk vooraanstaand was. Hij liet de bevolking met rust, hield zich zelfs stil als hij vermoedde dat iemand een onderduiker in huis had. Hij probeerde niemand zijn overtuiging op te dringen, ook de pachters van zijn boerderijen niet. Het enige feit dat telde was dat hij Henderikus Drenth liet arresteren. De laatste krenkte Maarsingh in zijn overtuiging door – terwijl hij voorbijfietste – richting de gemachtigde 'Heil Moskou' riep. Drenth wordt gegrepen en veroordeeld tot drie maanden tuchthuis.

Het merkwaardig fenomeen deed zich na de oorlog tijdens het Bijzonder Tribunaal voor

dat er nauwelijks mensen waren te vinden die belastende verklaringen tegen Maarsingh kunnen inbrengen. Hij kreeg op 10 juni 1948 – in vergelijking met de andere gemachtigden van de leider in Nederland – een geringe straf: geïnterneerd tot 17 juli 1948 en verlies van het kiesrecht. Dat was alles.

Jb. Maarsingh, een man met oog voor de misstanden in de samenleving, maar ook een man die op het beslissende moment een verkeerde keus maakte. Had hij dat niet gedaan dan zou zijn rol in het openbare leven na de oorlog vooraanstaand zijn gebleven. Was wellicht een burgemeesterschap of andere hogere bestuursfunctie voor hem weggelegd geweest.

NVHN 10-1-00